

DE SPOOKSPELER

Leesexemplaar

Marc de Bel

De spookspeler

НЕДІЛЯ 9 СЕРПНЯ

СТАДІОН „ЗЕНИТ“
КЕРОСИНА, 24.

НЕДІЛЯ 9 СЕРПНЯ

ФУТБОЛ

РЕВАНШ

СТАРТ (ХІТІВЦІ)

Трусевич
Клименко
Савицький
Сухарев
Балакин
Гунзарев
Гончаренко

Чернега
Кочаров
Коротких
Пуштина
Мельник
Тимофеев
Тютчев

FLAKELF
«НИМІСЬКА ЧЕТА»

**В ПОСЛЕДНОМУ
СКЛАДІ**

STADION „ZENIT“

= FUSSBALL SPIEL =

REVANSCHE

ПОЧАТОК МАТЧУ О 5⁰⁰ ГОД.

ЦІНА КИТКА 5 КРБ.

P E L C K M A N S

Dit boek is gebaseerd op
ware gebeurtenissen, die plaatsvonden
in Oekraïne van 1941 tot 1943.

Leesexemplaar

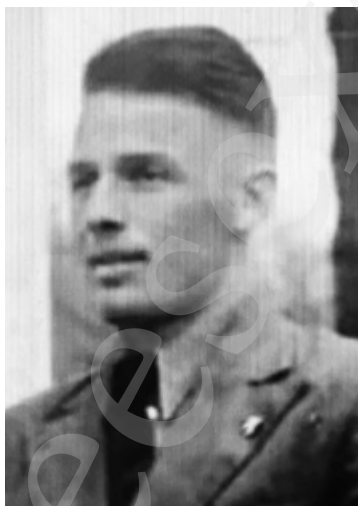
Ter nagedachtenis van

Kolya

Vanya

Koro

Sasya

*‘Een voetbalwedstrijd winnen
is voor sommigen belangrijker dan de verovering
van een stad ergens in het oosten.’*

— Joseph Goebbels, onder Hitler de Duitse minister
van Volksverlakterij en Propaganda

‘Fyzkultura!’

— FC Start

Oekraïne

Na eeuwenlang oorlog te hebben gevoerd tegen onder andere Rusland, Polen, de Kozakken en Turkije viel het oostelijke deel van de Oekraïense Socialistische Sovjetrepubliek in handen van het Russische Rode Leger. Het werd op 30 december 1922 een onderdeel van de Sovjet-Unie.

De Oekraïners bleven echter trouw aan zichzelf, elkaar en hun geboorteland en koesterden een te recht wantrouwen tegen Stalin. Een wantrouwen dat trouwens wederzijds was.

Tijdens het bewind van 'de Slager' kende een groot deel van Oekraïne een krachtige industriële ontwikkeling. De gedwongen samensmelting van de vele kleinschalige boerderijen leidde evenwel tot de Grote Hongersnood van 1932-33, die het leven kostte aan meer dan vijf miljoen mensen, terwijl intussen ook ruim twee miljoen mannen en vrouwen door Stalins onmenselijke 'zuiveringsbeleid' spoorloos verdwenen of naar heropvoedingskampen in Siberië en andere onherbergzame gebieden werden gestuurd. Weinigen keerden terug.

In 1937 liet Stalin de leiders van westelijk Oekraïne liquideren en kwam ook dat gebied onder Sovjetbewind, dat steunde op het creëren van honger en angst bij de bevolking. Wie niet in een goed blaadje

stond bij de NKVD¹, de geheime politie, kon zomaar, zonder reden worden opgepakt en naar een werkkamp worden gestuurd.

In juni 1941 vielen de Duitsers – voor sommigen wreedaardige vijanden, voor anderen de langverwachte bevrijders – Oekraïne binnen en gingen meteen over tot grootschalige Jodenvervolgingen en het ronsselen van burgers die werden verplicht om als *Ostarbeiter* in Duitsland zwaar werk te gaan verrichten, wat het ongenoegen en het verzet bij de partizanen alleen maar groter maakte. Tot ergernis van de bezetter die, om de plaatselijke bevolking wat milder te stemmen, enkele versoepelingen doorvoerde. Zo lieten ze tienduizenden gevangenen die ze hadden opgesloten in streng bewaakte kampen, weer vrij, ging in mei 1942 de Botanische Tuin weer open en... mocht er zowaar weer worden gevoetbald.

¹ NKVD: Narodny Komissariat Vnutrenich of het Volkscommissariaat van Binnenlandse Zaken.

Inhoud

Zondag 16 oktober 2011, 15.10 uur	11
Vrijdag 20 juni 1941	13
Zaterdag 21 juni 1941	25
Zondag 22 juni 1941	33
Zaterdag 20 september 1941	43
Woensdag 3 december 1941	61
Vrijdag 5 december 1941	68
Donderdag 11 december 1941	73
Donderdag 15 januari 1942	85
Donderdag 7 mei 1942	98
Zondag 10 mei 1942	102
Maandag 1 juni 1942	106
Zondag 7 juni 1942	111
Woensdag 24 juni 1942	113
Zondag 26 juli 1942	117
Donderdag 6 augustus 1942	125
Zaterdag 8 augustus 1942	131
Zondag 9 augustus 1942	135
Woensdag 12 augustus 1942	148
Dinsdag 18 augustus 1942	150
Donderdag 10 september 1942	156
Maandag 21 september 1942	161
Zondag 6 december 1942	168
Donderdag 25 februari 1943	173
Dinsdag 21 september 1943	179
Vrijdag 1 oktober 1943	184
Vrijdag 5 november 1943	189
Zondag 16 oktober 2011, 17.35 uur	199

Kiev

Zondag 16 oktober 2011

15.10 uur

1.

Het is rustig in het kleine, keurig onderhouden park voor de ingang van het stadion. Overal in de stad trouwens. Als Dynamo uit speelt lijkt het net of er op zondagmiddag een onzichtbare sluier van stilte over heel Kiev neerdaalt.

Het is windstil en nog warm voor de tijd van het jaar. De thermometer wees toen ik thuis vertrok nog een deugddoende achttien graden aan. Toch beginnen de bladeren van sommige bomen en struiken op deze nazomerse herfstdag hier en daar al zachtjes te verkleuren.

Mijn linkerheup wringt wat tegen als ik op mijn vertrouwde plekje op een van de twee bankjes voor het beeld van Kolya, Vanya, Sasya en Koro, mijn vrienden en vroegere ploegmakers ga zitten.

Een merel landt wat vrijpostig boven op het monument, werpt me een snelle blik toe en begint te fluiten.

Dat lijkt toeval, maar dat is het niet. Deze gratis concerten vallen mij verbazend vaak te beurt en ik geniet er telkens weer met volle teugen van. Ik heb

zelfs een gitzwart vermoeden dat het telkens dezelfde vogel is die mij op zijn gezang trakteert. Al merk ik niet meteen een verschil tussen die geelgebekte casanova's die zich hier vogelvrij op even gele vrijerspootjes van hun beste kant laten zien en horen.

Het concert stopt deze keer echter bruusk, wanneer de zanger wordt opgeschrikt door een jong koppeltje in trouwkleren, die, zoals de traditie het wil, er op hun trouwfeest eventjes vanonder muizen om een ruiker bloemen aan de voet van het beeld te komen leggen. Dat doen trouwens niet alleen de spelers van Dynamo, ook heel wat trouwe supporters houden die mooie traditie in ere wanneer zij in het huwelijksbootje stappen.

Het kersverse, smoorverliefde paartje merkt mij niet eens op en gaat op het andere bankje zitten. Ik hou me stil terwijl de twee tortelduiven elkaar innig kussen.

Wat verderop in het park gaat het gefluit van de merel over in romantische vioolmuziek.

Een heerlijk warm gevoel golft door mijn oude lichaam en blaast ergens achteraan in mijn hoofd het laagje stof van het kistje waarin ik al ruim tachtig jaar mijn jeugdherinneringen bewaar.

Ik voel me op slag weer zeventien, terwijl ik het deksel van het kistje optil...

Zeventig jaar eerder

Vrijdag 20 juni 1941

1.

‘Niet doen, Misya’, fluistert Maia in mijn oor.

Ze legt zachtjes, maar vastberaden, haar hand op mijn hand, die hoopvol onder haar rok langs haar dij omhoogglijdt, en gaat rechtop zitten.

‘We wachten daar beter nog wat mee, Misya. Ik wil niet, zoals Irina, op mijn zestiende zwanger worden. Of wil jij soms op je zeventiende al papa zijn?’

‘Ach, ik pas wel op’, glimlach ik het mooiste meisje van Kiev en de rest van de wereld zelfverzekerd toe.

‘Ja, dat zei Josif van Irina vast ook’, schampert ze, terwijl ze haar knalrode bloes weer dichtknoopt.

‘Kan best’, geef ik toe. ‘Maar Dikke Jef is zo traag als een slak, terwijl ik razendsnel ben. Vraag dat maar aan de verdedigers, die ik de voorbije weken op een hoopje heb gespeeld.’

Ik schuif mijn hand nog iets hoger, tot in haar lies.

Ze rilt, maar duwt mijn hand nu kordaat weg en legt die van haar op mijn gulp.

‘Deze flinke kerel krijgt vast nog wel genoeg de kans om zich te bewijzen en te scoren’, grijnst ze schalks, terwijl ze zachtjes in mijn piemel knijpt.

Ik trek haar weer naast mij in de varens aan de rand van het kleine bosje achter Bakkerij 3 en zoen haar hartstochtelijk. Maar ze weert me af en staat op.

‘Sorry, maar ik moet ervandoor. Mama vraagt zich vast al af waar ik blijf. En ze wacht op de broden.’

Ze trekt haar bloes netjes in de plooi, strijkt haar rok glad en gooit haar lange, kastanjebruine haar in haar nek.

‘Ik zie je dus morgenavond op Kolya’s verjaardagsfeest.’

Ik knik.

‘Tof dat Kolya jou ook heeft uitgenodigd! Al begrijp ik nog altijd niet waarom. Je bent geen familie of ploegmakker van hem en je behoort ook niet tot zijn intieme vriendenkring.’

‘Hmm’, glimlacht Maia. ‘Ik heb wel, op zijn vraag, in de bakfabriek een speciale taart voor zijn feestje gebakken. Maar ik denk niet dat hij mij daarom heeft uitgenodigd. Volgens mij heeft hij mij vooral gevraagd om *jou* een pleziertje te doen.’

‘Denk je?’

Maia knikt.

‘Hij is niet blind, hè Misya. Hij ziet heus wel hoe wij de laatste tijd als vlinders om elkaar heen fladderren.’

‘Nou, als het waar is wat je zegt, dan sta ik bij hem in het krijt.’

‘Staan *wij* bij hem in het krijt’, verbetert Maia, terwijl ze haar fiets uit de varens vist.

‘En breng dat voetbalboek van Mikhail mee, want hij heeft er mij naar gevraagd.’

‘Doe ik. Of anders geef ik het hem zondag zelf wel.’

Mikhail Sviridovsky of Sviri, zoals wij hem noemen, is Maia's oudere broer en, net als Kolya, een ploegmakker, nu ik sinds enkele weken meespeel met de A-ploeg van Dynamo. Sviri is een stevige bonk en een sterke verdediger, met wie ik erg goed kan opschieten. Maar ook met mijn andere medespelers klikt het prima. We vormen echt een hecht team, waar iedereen voor iedereen vecht. Met uitzondering van Pavel Komarov, onze boomlange linkervleugelspeler, die een paar jaar ouder is dan ik en zich wat meer voelt dan de anderen. De praatjesmaker blijft Maia lastigvallen. Ook al heeft ze hem duidelijk laten verstaan dat ze met mij is.

'Nou, tot morgen dan', glimlacht mijn droomprinses.

Ze springt gezwind op haar fiets en peddelt ervandoor.

Ik kijk haar na, terwijl een zomerbriesje haar rok laat opwaaien en de ondergaande zon haar wuivende lange haar mooi laat glinsteren.

Ze kijkt nog eens om, glimlacht breed en zwaait terwijl ze achter de bakfabriek verdwijnt.

Ik wuif terug en mis haar nu al. De wereld is opeens leeg en kil. En donkerder, ook al hangt er maar één klein wolkje in de lucht.

Pas als ze helemaal uit het zicht is verdwenen laat ik me weer languit achterover in de varens ploffen.

Mijn hoofd gonst als een zwerm bijen. Mijn hart bonkt in mijn slapen en tussen mijn benen.

Wat verderop in het bosje fluit een merel, terwijl de zon het ene, kleine wolkje vlak boven mijn hoofd

een mooi zachtrood randje schildert. Twee vlinders fladderen, dansend om elkaar heen. Ik voel me op eens erg licht. Alsof ik hier elk moment uit de varens zal opstijgen en net als die vlinders door de lucht zal zweven, recht op dat kleine wolkje af.

‘Volgens mij heb jij een lief, Misya’, zei Vladimir, gisteren. ‘Je lijkt de laatste tijd meer te zweven dan te lopen. Mij goed, hoor. Zolang je tijdens de match maar niet met je hoofd in de wolken zit.’

Vladi is mijn oudste broer en, samen met Maia, mijn grootste supporter, die sinds ik bij de A-ploeg speel geen enkele wedstrijd meer mist. Hij en Olek, die de laatste maanden maar zelden meer thuis is, sinds hij op dat vrachtschip is gaan werken, noemen mij al van kleins af Misya. Mama vond dat ook een mooie, passende naam. Dus noemt iedereen me nu zo en kent bijna niemand mijn echte naam. Dat hoeft ook niet. Ik vind Misya prima. Het betekent *Muis*. Die bijnaam dank ik aan mijn kleine, ranke gestalte en omdat ik, toen ik nog samen met Vladi en Olek, in ons Circus Svoboda² optrad als kleine clown, er telkens razendsnel vandoor muisde nadat ik weer eens, tot grote hilariteit van het publiek, een emmer water over hun hoofden had gekieperd.

Die snelheid komt me aardig van pas, als ik pijlsnel door de verdediging van de tegenstander glijp.

² *Svoboda* is Oekraïens voor vrijheid.

Ik ben echt wel een betere voorspeler dan Pavel, ook al is die enkele jaren ouder en speelt hij al langer bij Dynamo. Volgens mij is Butu, onze trainer, ook die mening toegedaan. Al laat hij dat niet blijken. Allicht wil hij niet dat ik naast mijn voetbalschoenen ga lopen.

Het is dankzij Vladi trouwens dat ik nu, na Konstantin Sjegotski, mijn grote voorbeeld en lievelings-speler van de – vooral vrouwelijke – supporters, de jongste speler ooit in eerste klasse ben. Sjipa, zoals de sterspeler van zowel Dynamo Kiev als de nationale ploeg wordt genoemd, debuteerde op zijn zestienste en scoorde in zijn eerste match meteen een hat-trick.

Had Vladi destijds, toen mama nog leefde en papa nog goed ter been was en wij nog rondtrokken met Circus Svoboda, niet zwaar aangedrongen bij de scout van Dynamo om mij een kans te geven, dan speelde ik nu allicht nog steeds bij een of ander klein, onbeduidend ploegje in plaats van bij de beste ploeg van het land, die enkele jaren geleden tot ieders verbazing de beste beroepselftallen van België en Frankrijk in eigen land glansrijk onder de zoden speelde.

Of hoe een balletje rollen kan.

‘Ik zie je dus morgenavond op Kolya’s verjaardagsfeest...’

Nikolai Trusevich, Kolya voor de vrienden, is de keeper en de kapitein van Dynamo. Kolya betekent ‘houtsplinter’ in het Oekraïens. Die vergelijking gaat

echter niet helemaal op. Hij is dan wel een lange bonenstaak, zo mager als een houtsplinter is hij nu ook weer niet. Hij is ook de kapitein en nog altijd een van de sterkhouders van de ploeg. Hij is niet alleen onze keeper, maar ook die van het nationale elftal, de beste doelman van de hele Sovjet-Unie dus. Een fantastische kerel, zowel op als naast het veld. Altijd te vinden voor een goeie grap. Altijd positief ingesteld. Hij was ook de eerste die mij feliciteerde bij mijn debuut bij de A-ploeg. Dat gaf mij toen veel vertrouwen.

Het gezoem in mijn hoofd verstomt. Het wolkje boven mijn hoofd wordt almaar kleiner en lost ten slotte helemaal op in de lucht.

Alsof het er nooit is geweest...

‘Niets blijft eeuwig bestaan, Misya’, zei mama een paar dagen voor ze stierf. ‘Ik heb weliswaar geen rijk, maar dankzij het circus wel een mooi en boeiend leven gehad en altijd gedaan wat ik kon en graag deed. Jij moet dat ook doen, Misya, want vroeg of laat komt aan alles een eind. Niets blijft eeuwig duren. Alles verandert, verdwijnt. Alleen je herinneringen en je dromen blijven en zijn op den duur het enige wat je nog hebt... En die kan niemand van je afnemen...’

2.

Maia's woorden verdringen die van mama, terwijl ik naar huis fiets.

‘Ik heb wel, op zijn vraag, in de bakfabriek een speciale taart voor zijn feestje gebakken. Maar ik denk niet dat hij mij

daarom heeft uitgenodigd. Volgens mij heeft hij mij vooral gevraagd om jou een pleziertje te doen...'

Ik ben wel benieuwd om die taart te zien. Maia heeft echt talent voor die dingen. Vorige week nog bakte ze voor mij een taart die als twee druppels water op een echte voetbal leek. Hoe ze dat heeft gefikst is voor mij een groot raadsel. Bovendien smaakte het leuke balbaksel ook nog eens erg lekker. Nog lekkerder dan de pannenkoeken die Vladi af en toe thuis bakt.

Maia werkt graag in Bakkerij 3, ook al wordt ze daarvoor maar weinig betaald. Veel keuze heeft ze echter niet. Wie tegenwoordig werk heeft, mag niet klagen. Bakkerij 3 in de Degtjarevskajastraat is geen klein, knus ambachtelijk bakkerijtje zoals elk dorp of elke stad er vroeger enkele had en waar ik altijd met mama graag naartoe ging, omdat ik dan van bakker Valentin steevast een snoepje kreeg. Bakkerij 3 is een *Chlebzavod*, een broodfabriek. Een van de vijf broodfabrieken hier in Kiev, die met de modernste machines elke dag meer dan vijftig ton verschillende soorten brood voor duizenden mensen bakken en dus voor heel wat werkgelegenheid zorgen. Alleen al in Bakkerij 3 werken bijna driehonderd mensen. Onder wie Maia dus. Ze helpt daar zowel bij het bakken van de broden als op het secretariaat. Al doet ze dat laatste niet zo graag.

Ik ken haar eigenlijk nog niet zo lang, maar toen we elkaar voor het eerst zagen, vlak na haar zestiende verjaardag, toen ik meespeelde in een van de oefen-

wedstrijden met het B-elftal, was ik op slag smoorverliefd. En zij blijktbaar ook op mij, want ze wimpelde meteen al haar aanbidders af. Al blijft die idioot van een Pavel maar aandringen.

Maia is de jongste van vier zussen, die allemaal in Bakkerij 3 werken. Daar heeft baas Levkovitsj voor gezorgd. Op vraag van Anna, Maia's oudste zus, die, als we de roddeltantes mogen geloven, meer dan aardig met de man kan opschieten.

De zon zakt almaar dieper in de wolkeloze lucht. Deze laatste lentedag kan alvast niet meer stuk. En ook de komende dagen zien er leuk en beloftevol uit. Morgen is er het verjaardagsfeestje van Kolya en overmorgen spelen we, ter gelegenheid van de opening van het nieuwe Sportstadion van de Republiek, een vriendschappelijke wedstrijd tegen CDKA, de ploeg van het leger, een naar verluidt erg zwak team. Er wordt heel veel volk verwacht. Misschien scoor ik met wat geluk ook wel mijn eerste hattrick voor Dynamo!

3.

Papa zit in zijn vertrouwde sofa bij het raam en leest in een beduimeld exemplaar van de *Oekraïnski Slovo*. Kit ligt zoals gebruikelijk op zijn schoot. Onze git-zwarte, vierpotige huisgenoot werpt mij een doezelige blik toe en soest dan weer onverstoord verder.

Vladi brengt af en toe oude exemplaren mee van het nationalistische dagblad, dat uitgesproken ijvert

voor een onafhankelijk Oekraïne. Papa gaat meestal wel akkoord met wat daarin wordt gezegd en geschreven. Maar zelf praat hij zelden of nooit over politiek. ‘De Wijze zwijgt, houdt zich gedeisd en danst naar zijn eigen pijpen’, is zijn devies.

Al behoort dat dansen wel tot het verleden sinds hij zeven jaar geleden, vlak nadat mama was gestorven, tijdens zijn act als koorddanser een zware val maakte. Een paar wervels in zijn rug hebben toen een flinke deuk gekregen, waardoor hij niet meer kon optreden. Sindsdien sleurt hij zich verbitterd met een lamme arm en een verlamd been door het leven.

‘Dag, papa. Is Vladi al thuis?’

Vladi werkt bij een van de vele laad- en losbedrijven aan de haven, maar komt wel elke dag naar huis. Om samen met mij voor papa te zorgen.

‘Nee’, antwoordt papa zonder van de krant op te kijken.

Het blijft even stil.

‘Hij is op bezoek bij Levi, zijn Joodse vriend, die vorige week bij het lossen van een schip zijn been heeft gebroken. We moeten niet op hem wachten voor het eten.’

‘Ach zo.’

Papa recht zijn rug en kreunt pijnlijk. Hij rolt de krant op, mept er een bromvlieg, die hij ‘Russische vliegen’ noemt, mee tot moes en staart afwezig door het raam.

Mama’s plotse dood en die val hebben hem helemaal gebroken, Circus Svoboda was zijn leven. Hij is